

БІДНОШИЯ ЮРІЙ

науковий співробітник відділу «Український етнологічний центр» Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України

VIDNOSHYYA YURIY

a research fellow at the *Ukrainian Ethnological Centre* Department of the NASU M. Rylskiy Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology

Бібліографічний опис:

Бідношия, Ю. (2020) [Рецензія] Хобзей Н. Наукові студії: діалектологія, етнолінгвістика, лексикографія / упоряд. О. Сімович; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2019. 832 с. (Серія «Діалектологічна скриня»). *Народна творчість та етнологія*, 2 (384), 119–120.

Bidnoshyya, Yu. (2020) [Review] Khobzei N. Scientific Studies: Dialectology, Ethnolinguistics, Lexicography (compiled by O. Simovych) (National Academy of Sciences of Ukraine, Ivan Krypyakevych Institute of Ukrainian Studies). Lviv, 2019, 832 pp. (*Dialectological Box Series*). *Folk Art and Ethnology*, 2 (384), 119–120.

Хобзей Н. Наукові студії: діалектологія, етнолінгвістика, лексикографія / упоряд. О. Сімович; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Львів, 2019. 832 с. (Серія «Діалектологічна скриня»)

Рецензоване видання було представлено на Міжнародній науковій конференції «Діалектний часопростір. Світлої пам'яті Наталі Хобзей», яка проходила 10–11 жовтня 2019 року в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Львів). Колеги з відділу української мови ретельно відібрали найважливіші праці свого багатолітнього завідувача Наталії Василівни Хобзей (1964–2018), відомого діалектолога, етнолінгвіста, голови Мовознавчої комісії Наукового товариства ім. Шевченка, члена етнолінгвістичної та діалектологічної комісій Міжнародного комітету славистів.

Упорядкувала збірник О. Сімович; про життєвий і науковий шлях авторки по-особливому тепло написали О. Сімович («Передслово») і Т. Ястремська («Наукові світи Наталі Хобзей: in memoriam»).

У збірнику перевидано 87 наукових праць Н. Хобзей, надрукованих свого часу в різних, здебільшого малодоступних, українських і закордонних виданнях; їх уміщено в шести розділах, які репрезентують основні напрями її досліджень. Статті присвячено теоретичним і практичним проблемам української діалектології та лексикографії, етнолінгвістики, історичної діалектології та інших галузей гуманітаристики.

До I розділу – «Гуцулський все-світ»: слово і контексти» – увійшло 27 статей про словникарство й словникарів, про різноманітні аспекти дослідження діалектного слова та про тексти, що відображають діалектне мовлення. Лексику Гуцульщини представлено на ширшому тлі південно-західних говірок. Для етнологів особливо цікавими будуть статті про лексику

календарної обрядовості в українських говірках Мараморощини і Сучавщини, про лексику духовної культури говірки с. Бродина, про гончарство в мові і культурі тощо. Нагадаємо, що Н. Хобзей була співукладачем праці «Гуцульські говірки: короткий словник» (1997), а також автором ідеї та співукладачем словника «Гуцульські світи. Лексикон» (2013), у якому втілила свої новаторські підходи як етнолінгвіст і лексикограф. II розділ – «“Між світом і антисвітом”: демонімікон» – становлять 18 праць, у тому числі відоме дослідження авторки «Гуцульська міфологія. Етнолінгвістичний словник» (с. 245–397). Словник гуцульської міфологічної лексики показує особливості світосприймання й багатство духовного світу носіїв гуцульських говірок. Уперше виданий 2002 року, він і нині затребуваний і популярний як серед етнолінгвістів і діалектологів, так і серед широкого кола симпатиків Гуцульщини. У статтях розділу представлені міфологічна лексика в різних історичних і лексикографічних джерелах, фольклористичний і мовознавчий аспекти збирання матеріалів до української демонології, карпатоукраїнсько-південнослов'янські лексичні паралелі, вияви мовного табу, назви домашнього чорта тощо. У III розділі – «“Аби ни вийшло з пам'яті”: дієслово» – подано 12 розвідок про дієслова з префіксом *ви-*. Досліджено систему дієслова в гуцульських говірках, дієслова руху, дієслова у складі ідіом і паремій, префікс *ви-* в українській лінгвогеографії та інші теми. IV розділ – «Мовний простір Львова» – містить шість праць. Описано опозицію *свій-чужий (інший)*, етноніми південно-західного наріччя в діалектній лексикографії, запозичення в мовленні львів'ян. Програмною можна назвати працю «Слова і місто, або Місто в словах» – передмову до словника «Лексикон львівський: поважно і на жарт», ініціаторкою та співавторкою якого була Н. Хобзей. Як відомо, словник визнали найкращою книгою Форуму видавців 2009 року; він витримав уже чотири видання (2009, 2012, 2015, 2019). До V розділу – «“Залюблені” в діалектологію» – увійшло вісім статей про визначних діалектологів і лексикографів, поціновувачів українського діалектного слова: М. Шашкевича, С. Вінченза, М. Ломацького, М. Грицака, І. Панькевича, В. Сімовича, О. Горбача, О. Брока та наукового керівника авторки – Я. Закревську. У VI розділі – «Рецензії» – представлено 14 публікацій, де фахово проаналізовано сучасні українські, польські, словацькі, румунські, німецькі й білоруські видання з діалектології та етнолінгвістики.

Упорядниця збірника О. Сімович зазначила, що інколи поділ на розділи є умовним, адже «непрості» й «мавки» з'являються не тільки у світі міфології (розділ II), а й семантики, лексикографії (розділ I), а дієслова перебувають не лише у «своєму» розділі (III), а й у «Мовному просторі Львова» (розділ IV).

Важливою частиною книги є «Бібліографія праць Наталі Хобзей» (с. 816–831), у якій представлено понад 130 праць дослідниці, опублікованих у 1987–2019 роках. Студії, перевірені в рецензованому збірнику, відмічені спеціальним знаком.

Видання має продуманий науковий апарат. Зокрема, упорядковано та уніфіковано джерела й літературу, умовні скорочення (у тому числі мов і діалектів), за сучасним адміністративним поділом подано список населених пунктів, що дозволяє читачеві сприймати збірник як цілісну працю.

Варто відзначити, що великоформатна 832-сторінкова книга вийшла в серії «Діалектологічна скриня», яку Н. Хобзей започаткувала ще 2003 року. Як і всі видання серії, збірник вирізняється високою якістю поліграфії та дизайну (надруковано у «Видавництві Національного університету “Львівська політехніка”», комп'ютерна верстка – Д. Савінов, обкладинка – М. Москаль).

Упорядкувавши й видавши збірник, колеги і родина дослідниці гідно вшанували її світлу пам'ять, дали нове життя цінним змістовним її працям. Книга адресована мовознавцям-діалектологам, етнолінгвістам, етнологам та широкому колу читачів, яких цікавить народне слово і традиційна духовна культура українців.